

KULTURRÅDET
Arts Council
Norway

Fotojuss-kurs, Kulturrådet 2.6.2014

Innledning om roller, føringer, holdninger m.m.

Per Olav Torgnesskar, Kulturrådet

mailto:http://kulturradet.no/vis-publikasjon/-/asset_publisher/N4dG/content/fotojuss-for-arkiv-bibliotek-og-museum

FOTOJUSS

#72

FOR ARKIV, BIBLIOTEK OG MUSEUM

PER OLAV TORGNESKAR (RED.)

NORSK KULTURRÅD
Arts Council Norway

RIKSARKIVET

Nasjonalbiblioteket

åndsverkloven

| regulerer opphavspersons/avbildedes interesser, og samfunnets tilgang til informasjon og intellektuelt innhold

| likestilte forhold i loven!

Bakgrunn

- | Ca. 50 mill. fotografier i abm-institusjoner
- | Politiske signaler, egne ambisjoner og publikums forventninger om bred digital tilgjengeliggjøring (gjør institusjonene til brukere)
- | Manglende bruksavtaler for materiale i samlingene
- | Stor usikkerhet om hva som er tillatt (opphavsrett og personvern)

Oppdrag

”Visjonen for regjeringens IKT-politikk på kulturfeltet er å gjøre mest mulig av samlingene i våre arkiv, bibliotek og museer tilgjengelige for flest mulig gjennom fremtidsrettet bruk av IKT-teknologiske løsninger.”

St.meld. nr. 24

(2008–2009)

Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv

”... best mulig tilgjengelighet til mest mulig for flest mulig...”

dessuten

- | politikerne ønsker det
- | publikum forventer det
- | institusjonene vil det (stort sett)
- | ... men uklart lovverk overlater mye til tolkninger og skjønn

Tolkningsrom – eks. verk/bilde

| fotografisk verk???

| selvstendig skapende innsats

| personlig uttrykk

| originalitet

| noe mer enn de ytre fakta

| fotografisk bilde???

| objektivt og sannferdig utsnitt av virkeligheten

| nøktern gjengivelse av motivet

«Fra Børkehullet, Havnen», Oslo 1902. Foto: Anders Beer Wilse (1865–1949). Norsk folkemuseum.

«Stemning fra Piperviken 19/1 1907», Oslo 1907. Foto: Anders Beer Wilse (1865–1949). Norsk folkemuseum.

Åndalsnes 1996. Fra serien Trivielle bestrebelser. Foto Per Olav Torgnesskar

vernetid bilde/verk

| 15/70 år

differanse = 55 år

| ulike tolkninger vil gi betydelige utslag for tilgang og bruk

eks. Wilse

verk

| fotograf Wilse; død i 1949

| vern i 70 år e. utløp av dødsår = 2019

bilde

| vern i 15 år etter utløp av dødsår = 1964

Hva styrer skjønnnet/tolkningene?

- | abm-institusjonens samfunnsoppdrag/mandat
- | styringsdokumenter
- | identitet/holdninger
- | faglige idealer og tradisjoner
- | egeninteresse – bl.a. økonomi?

Idealer, tradisjoner og holdninger

- | kulturhistoriske bildebyråer
- | fotografenes interesser
- | inntekter, eiendomsrett og kontroll (bl.a. vannmerking)
- | misbruksfokus

In From the Cold (Collections Trust, 2009)

| en restriktiv tolkning hindrer bruk av materiale loven ikke har til hensikt å hindre bruken av

| resultat: 1900-tallet – et «digital dark age»

| i konflikt med abm-sektorens mandat/samfunnsoppdrag

| abm-institusjonenes samfunnsoppdrag tilsier en liberal lovanvendelse

| «...selv der dette innebærer en teoretisk risiko for rettighetsbrudd»

Kulturutredningen/Museikoordinatorn (SOU 2009:15)

Policy och rekommendationer för webpublisering av fotografi:

- | "Museernas material har samlats in och bevarats för att användas."
- | "För att materialet ska komma till glädje och nytta bör det bli mer tillgängligt."
- | "(...) krävs en öppen hållning hos informationsägerna och en tydlig prioritering av den publika tillgängligheten."

Holdningsendring – fra kontroll til deling

This photo has no known copyright restrictions

View all sizes: [Medium 500](#) • [Medium 640](#) • [Large](#) • [Original](#)

delingskultur

- | betyr ikke å forsvare nettpirater, men å definere et rom for rimelig bruk til beste for brukerne, i tråd med lovverk og politiske signaler
- | prioritere åpenhet og tilgang fremfor kontroll
- | kan innebære risikovillighet
- | vil kreve tiltak for risikohåndtering
- | fordomsfri diskusjon rundt roller og holdninger

1.2 Prinsipper for webpublisering

1. Arkiv, bibliotek og museer bør etterstrebe åpenhet og delingskultur, og bidra til ny bruk i nye sammenhenger av nye brukere. Dette bør praktiseres innenfor rammen av gjeldende lovverk, og med vekt på brukerinteresser.
2. Opphavsmannens ideelle rettigheter skal respekteres. Fotografens navn angis alltid der det er kjent. Er fotografens identitet ukjent angis dette med «Fotograf ukjent». Ideelle rettigheter gjelder også for materiale der vernetiden er utløpt.
3. Angi tydelig om bildet publiseres i bearbeidet form, for eksempel beskåret, detalj e.l. Dette er god skikk også for eldre materiale der vernetiden er utløpt.
4. Alt materiale bør merkes med opphavsrettslig status/lisens, og med eksplisitte og liberale bruksvilkår når det gjelder abm-institusjonens eventuelle rettigheter.
5. Grunnleggende metadata (bl.a. fotograf, eier, tid, sted) bør lagres i bildefilen.
6. Der man ikke har funnet frem til rettighetshavere, bør det tydelig opplyses om institusjonens forsøk på å avklare rettigheter, og intensjon om å betale eventuelle vederlag.
7. Det bør være enkelt å ta kontakt dersom man har eventuelle synspunkter eller innvendinger mot publiseringen.
8. Det bør reageres raskt på eventuelle klager, bl.a. bør materiale kunne fjernes raskt.
9. Alt materiale som er falt i det fri (utløpt vernetid) bør publiseres uten restriksjoner og merkes med CC-Public Domain Mark «PDM» eller tilsvarende. Digitalisering genererer ikke ny opphavsrett.
10. Digitalisert materiale bør gjøres så lett tilgjengelig som mulig, og tillate så utstrakt bruk som mulig.

